

SAIH | Studentenes og Akademikernes
Internasjonale Hjelpesfond

STA **STU** **I** **A**
DENT **LAG**
ORGANISASJONEN **DER**

Avkolonisering av høyere utdanning

Å jobbe for like forutsetninger og muligheter innenfor academia

Innledning

Utdanning er et viktig verktøy for å oppnå frigjøring, men gjennom historien har utdanning også vært et verktøy for undertrykkelse. Kolonimakter brukte utdanning for å dominere, gjennom å fremstille koloniherrernes språk, kultur og verdensforståelse som det eneste gyldige. I dag finner man fortsatt eksempler på fordommer og skjeve strukturer i academia, både i Norge og internasjonalt. I Sør-Afrika ble Rhodes Must Fall-kampanjen ved Cape Town University i 2015, hvor de fjernet statuen av den tidligere koloniherreren Cecil Rhodes fra campus, et symbol på studenters og akademikers ønske om å ta et oppgjør med institusjonell rasisme ved landets universiteter.

I Norge ser vi også et behov for en mer nyansert kunnskapsproduksjon for å gjøre utdanningsinstitusjonene våre mer demokratiske, rettferdige og inkluderende. Høyere utdanning må legge til rette for kritisk og selvstendig tenkning. Dette vil gjøre det mulig for studenter å identifisere skjeve og urettferdige strukturer som skaper ulikheter i forutsetninger og muligheter innenfor academia. For å skape forandring er det viktig å støtte studenter og akademikere, nasjonalt og

internasjonalt, som stiller kritiske spørsmål og fremmer avkolonisering av høyere utdanning.

Hva er avkolonisering?

Avkolonisering er et begrep som kan forstås på flere ulike måter. Begrepet avkolonisering blir ofte brukt for å beskrive frigjøringsprosesser i land som ble utsatt for politisk og økonomisk kolonialisme. Det kan imidlertid også referere til en prosess som avkoloniserer menneskers tankesett, hvor man stiller spørsmål ved etablerte normer og tankesett. Avkolonisering av høyere utdanning handler om å identifisere hvordan bredere koloniale prosesser har skapt undertrykkende og skjeve strukturer som påvirker hva som anerkjennes som kunnskap, hva som undervises og av hvem. Bredere koloniale prosesser har bidratt til å forme vestens historiske dominans og bidratt til å innsnevre kunnskapsproduksjon og vår forståelse av verden.

Siden sekstitallet har norske studenter arbeidet sammen med medstudenter globalt for avkolonisering fra kolonimaktene, blant annet gjennom det sterke engasjementet i kampen mot apartheidregimet i Sør-Afrika og ved å støtte frigjøringsbevegelser i Latin-Amerika. Studenter i sørlige Afrika og Latin-Amerika erfarte at universitetene ikke leverte allmenngyldig, nøytral kunnskap og innsikt, men lærte studentene å føle seg mindreverdige overfor koloniherrne. Norske studenter har støttet og støtter fortsatt avkolonisering internasjonalt gjennom de frivillige SAIH-tierne, som er ordningen vedtatt av norske studentdemokratier over hele landet. Disse pengene har blant annet gått til SAIHs partnere som blant annet arbeider med urfolk og afroetterkommere i Latin-Amerika og støttet opp om deres rett til utdanning i tråd med internasjonale rettslige rammeverk som ILOs konvensjon 169 og FNs erklæring for urfolksrettigheter. Utdanning har historisk sett vært et sentralt middel for å svekke eller utrydde urfolks språk, kultur og verdensbilde. Statlig assimileringspolitik

gjennom utdanningssystemet har hatt alvorlige konsekvenser for urfolks liv og samfunnsutvikling. Urfolk har ved flere tilfeller kritisert forskning om urfolk for å ikke være nøytral eller objektiv. I mange tilfeller har denne forskningen ikke blitt opplevd som relevant for problemstillinger de møter. I tillegg har mye av forskningen vært preget av et kolonialt blikk (for eksempel ved å legitimere undertrykking ved forskning på rasebiologi).

I Norge ble Samisk Høgskole (Sámi allaskuvla) i Kautokeino godkjent som en likeverdig høyere utdanningsinstitusjon på 1980-tallet. Dette skjedde med bakgrunn i en norsk forsoningsprosess som anerkjente konsekvensene fornorskningspolitikken hadde hatt overfor samer og deres rettigheter som urfolk. I mange land anerkjenner ikke nasjonale myndigheter urfolks språk, epistemologi, kultur og verdensbilde i institusjoner som følger vestlige universitetstradisjoner, og urfolksuniversiteter kjemper en hard kamp for å bli anerkjent. Mangelen på anerkjennelse av høyere utdanningsinstitusjoner som utfordrer det etablerte vestlige kunnskapssystemet blir i praksis en videreføring av diskrimineringen fra kolonitiden. Dette handler ikke om å endre vitenskapens prinsipper og metoder eller erstatte vestlig kunnskap, men om å anerkjenne og respektere at andre perspektiver og kunnskapssystemer har en verdi.

Avkoloniseringsprosesser handler om å bevisstgjøre hvem som siteres i fagtekster, hvem som blir lest, hvem som produserer og formidler kunnskap og hvem som føler seg hjemme på universitetet. Skal utdanning være et verktøy for frigjøring må undervisningen ta utgangspunkt i studentenes egen situasjon og erfaring¹. Lokale forhold, språk, kultur og verdensforståelse må tas i betraktning i høyere utdanning. Hvis dette ikke gjøres, risikerer man å reprodusere stereotyper, urettferdige strukturer og, i likhet med kolonitidens utdanningsinstitusjoner, sette én kunnskapsforståelse høyere enn andre. Unge og

---

¹ Freire, Paulo (2000). *Pedagogy of the Oppressed (30 Years Anniversary Edition)*. New York: Bloomsbury Academic

studenter er viktige aktører for å skape positiv samfunnsutvikling, men det forutsetter at utdanningen deres legger til rette for kritisk og selvstendig tenkning. Både akademikere og studenter vil kunne få utbytte av å gjennomgå en avkoloniseringsprosess som åpner opp for et større mangfold av perspektiver og bredere representasjon.

Hvordan dette kan gjøres i Norge

I norsk sammenheng bør akademikere og studenter jobbe for en mer nyansert kunnskapsformidling og adressere skjeve strukturer i academia. Disse strukturene må belyses og det er et behov for økt bevissthet rundt vår egen koloniale fortid.

Både i pensum, undervisning og forskning er det nødvendig med et mangfold av faglige perspektiver, for å unngå å reprodusere en ensidig vestlig kunnskapsforståelse. Ett eksempel på dette er at pensum på områdestudier bør inkludere tekster fra flere forskere og forfattere fra de omtalte områdene, og ikke utelukkende vestlige akademikeres. Akademikere fra det globale sør må anerkjennes som medprodusenter av kunnskap. Generelt bør alle studieretninger legge til rette for at studenter kan sette sine fagfelt inn i en samfunnskontekst, være kritiske og i stand til å identifisere urettferdige strukturer. Mange studenter og akademikere har et behov for å bli mer bevisstgjort hvilke perspektiver som presenteres innad i deres fagretninger samt kontekstforståelse for hvordan kunnskapen har blitt produsert. I tillegg til hvorfor akkurat visse kunnskapssyn er dominerende og hvem som har tilgang til å delta i samfunnsdebatter. Norske høyere utdanningsinstitusjoner forsterker på denne måten vestens dominans i kunnskapshierarkiet hvor ikke-vestlig kunnskapsproduksjon i stor grad ekskluderes. Gjennom å bevisstgjøres hvem sin kunnskap man bygger videre på og å anerkjenne ikke-vestlige forskeres bidrag blir man en del av en avkoloniseringsprosess.

Studentorganisasjonen i Agder mener at:

- God utdanning skal legge til rette for kritisk og selvstendig tenkning
- Studenter skal gjennom utdanningen sin være i stand til å identifisere skjeve strukturer og identifisere hvilken påvirkning disse har for studenters og akademikers forutsetninger og muligheter innenfor akademia
- Høyere utdanningsinstitusjoner bør formidle et mangfold av perspektiver og kunnskap som ikke ensidig fremmer en vestlig kunnskapsforståelse
- Høyere utdanning som tar utgangspunkt i urfolks og afroetterkommeres verdenssyn, kultur og kunnskapsforståelse må anerkjennes

Studentorganisasjonen i Agder og Universitetet i Agder skal etterstrebe:

- Å øke bevisstheten blant studenter og akademikere i Norge om ensidig og ikke-inkluderende kunnskapsformidling
- Pensum, undervisning og forskning som gjenspeiler mangfoldet i verdens- og kunnskapsforståelser
- Støtte studenter og akademikere som fremmer avkolonisering av høyere utdanning og som utfordrer ensidig kunnskapsformidling, både i Norge og internasjonalt

Vedtatt av Studentparlamentet 21.11.18

Resolusjonen er skrevet av SAIH, og tilpasset lokale forhold av STA.